

Grant Thornton

An instinct for growth™

Haber Bülteni

Sayı: 29

2020'nin ilk sayısında sizlere verecek birbirinden güzel haberlerimiz var. Birincisi, T.C. Ticaret Bakanlığı tarafından Turquality® Yönetim Danışmanı firması olarak yetkilendirildik. Şimdiye kadar sadece 6 firmanın almış olduğu bu yetkilendirmeye artık Grant Thornton Türkiye olarak biz de sahibiz ve başta TURQUALITY® ön inceleme çalışması ile gelişim yol haritası çalışmaları olmak üzere çok çeşitli alanlarda yönetim danışmanlığı hizmetleri sunacağız. Sizlerle paylaşmak istediğimiz bir diğer habermiz ise Bursa'daki ikinci ofisimiz hakkında. Bursa Buttım'de devam eden ofisimize ek olarak, Sedat Atkın ve Tolga Bacak yönetimindeki Bursa Nilüfer ofisimiz aracılığıyla da iş dünyamızın değerli temsilcilerine hizmet vermeye devam edeceğiz. Yeni yılda güzel haberlerin daha da artması için çalışıyor, Grant Thornton Türkiye ailesi olarak sizlere sağlıklı ve başarılı bir yıl diliyoruz.

- Emin Taylan
Grant Thornton Türkiye
İcra Kurulu Başkanı

Yeni sayımızda bulabileceğiniz bazı başlıklar şöyle: 'Turquality® ve yönetim danışmanlığı hizmetleri', 'İnşaat malzemesi sektörü sorunlarında bağımsız denetim çözümleri', '7194 Sayılı Torba Kanun ile binek otomobilleri giderlerine yönelik getirilen kısıtlama', 'Vergide dijital adım "Dijital hizmet vergisi"', 'Sınai mülkiyet hakkı istisnası', 'Değerli konut vergisi', 'Suistimal kayıpları'.

Keyifli okumalar dileriz.

İçindekiler

TURQUALITY® VE
YÖNETİM DANIŞMANLIĞI HİZMETLERİ 3

İNŞAAT MALZEMESİ SEKTÖRÜ SORUNLARINDA
BAĞIMSIZ DENETİM ÇÖZÜMLERİ 6

TORBA KANUNLA GETİRİLEN
ARAÇ GİDERLERİ
KISITLAMASI 9

VERGİDE DİJİTAL ADIM
'DİJİTAL HİZMET VERGİSİ' 11

SINAI MÜLKİYET HAKKI
İSTİSNASI 14

DEĞERLİ KONUT VERGİSİ 16

SUİSTİMAL KAYIPLARI 20

Turquality® ve Yönetim Danışmanlığı Hizmetleri

Ticaret Bakanlığı Tarafından TURQUALITY® Yönetim Danışmanı Firması Olarak Yetkilendirildik

- Dr. Aziz M. Hatipağaoğlu
Birim Başkanı
Turquality ve Yönetim Danışmanlığı
Hizmetleri

azizm.hatipagaoglu@tr.gt.com

Grant Thornton Türkiye, Ticaret Bakanlığı tarafından TURQUALITY® Yönetim Danışmanı firması olarak yetkilendirilmiştir. 2006 yılından bu yana Ticaret Bakanlığı tarafından yürütülmekte olan dünyanın ilk ve tek devlet destekli markalaşma programı olan TURQUALITY® destek programı birçok sektörde faaliyet gösteren, ülkemizin değerli firmalarının yer aldığı bir destek programıdır.

Grant Thornton Türkiye, TURQUALITY® destek programı kapsamına girmek isteyen firmaların ön inceleme çalışmalarının yapılması ile destek kapsamına girmiş olan firmaların Gelişmiş Yol Haritası hazırlanması aşamalarında Ticaret Bakanlığı tarafından yetkilendirilmiştir.

130'u aşkın ülkede faaliyet gösteren Grant Thornton International'ın bir parçası olan Grant Thornton Türkiye, 1986'dan bu yana faaliyet göstermektedir. TURQUALITY® Yönetim Danışmanı firması olarak yetkilendirilen firmamız, uzun yıllardır sürdürmekte olduğu Yönetim Danışmanlığı faaliyetlerinde yeni bir ivme kazanmıştır. Başta TURQUALITY® ön inceleme çalışması ile Gelişim Yol Haritası çalışmaları olmak üzere aşağıda yer alan konu başlıklarında gerek ulusal gerekse de uluslararası düzeydeki şirket, kurum ve kuruluşlar için Yönetim Danışmanlığı hizmeti sunmaktadır.

- Stratejik Yönetim Danışmanlığı
- Strateji Geliştirme ve Stratejik Planlama
- Dijital Strateji ve Dijital Dönüşüm Süreci
- Performans İyileştirme ve Organizasyonel Değişim Yönetimi
- Verimlilik Odaklı İnsan Kaynakları Yönetimi
- Değer Odaklı Tedarik Zinciri Yönetimi
- Aile Şirketlerinde Yapısal Dönüşüm
- Marka Stratejisi Geliştirme
- Kurumsal Performans Yönetimi
- Uluslararası Pazarlama Yönetimi ve Stratejisi
- Uluslararası Rekabetçiliğin Geliştirilmesi
- İş Süreçleri Analizi ve Yapılandırma
- Robotik Süreç Otomasyonu

Stratejik Yönetim, Strateji Geliştirme ve Stratejik Planlama

İyi tanımlanmış bir stratejik plan olmadan işletme yönetimi yapmak, harita ya da gidilecek hedef belli olmadan yolculuğa çıkmaya benzer. Grant Thornton Türkiye danışmanları, işletmenizin güçlü yönlerinin ortaya çıkarılmasında size yardımcı olacaklardır. Mevcut anahtar gerçekleri ele alarak, müşterilerimizin geleneksel stratejileri ile zaman planlarını, mevcut durumdan ideal duruma dönüştürmeleri yolunda birlikte çalışıyoruz.

Mevcut stratejiler çerçevesinde, iş liderleri günlük operasyonlarını ancak yürütebilmekte, yürütülen iş planlarının ilerlemesi ya da geçerlilikleri konusunda her zaman müdahale edemeyebilmektedirler. İşletmelerin büyümesine yönelik en iyi stratejiler hayata geçirilmiş olsa dahi sanayiler, pazarlar ve

ekonomiler değişmektedir. Küreselleşme, yenilikçilik ve sosyal medya teknolojileri, sürekli gelişen iş çevrelerinin sonuçları olarak ortaya çıkıyor.

Grant Thornton Türkiye, yıllara sair deneyime sahip danışmanlarıyla, işletmelerin ihtiyaçlarını değerlendirerek, engellerin tanımlanması ve özgün ayrışma stratejileriyle işletmelerin sanayi liderleri haline dönüşmelerini sağlar.

Dijital Strateji ve Dijital Dönüşüm Süreci

Dijitalleşme, bir iş modelini değiştirmek ve yeni gelir ve değer üretme fırsatları sağlamak için dijital teknolojilerin kullanılmasıdır. Dünyamız her zamankinden daha fazla bağlantılı hale geliyor. Milyarlarca akıllı cihaz ve makine, gerçek ve sanal dünyalar arasında bir köprü oluşturarak her geçen gün daha çok miktarda veri üretiyor.

Yeni ürün tanıtımlarının başarı oranı bugün %70 oranında artmıştır. Aynı günkü tüketici teslimatlarının %75'i talep bazlı sosyal bağlantılı dağıtım ağları tarafından yerine getirilmektedir. Otonom araçlar, ikinci araba sahipliğini ortadan kaldırarak, hizmet verilen şehirlerde tıkanıklığı %10 azalttı. Perakende alışverişinin %25'i, çok kanallı ticaret pazarlarında gerçekleştirilmektedir. Kurumlar dijital teknolojilerden faydalanarak dijital ekosistemler oluşturarak müşteri odaklı iş modelleri yaratıyor. Dijital dönüşüm, işletmelerin dijital yeterliliklerden yararlanarak iş modellerinde ve ekosistemlerinde değişiklik yapmalarına yol açan yaklaşımdır. Dijitalleşme yolculuğunuzdaki tecrübeleri ve gururlu iş ortağınız olmaya hazırız. Dijitalleşme çok heyecan vericidir ve endüstrilerin, iş dünyasının ve milletlerin zenginliğinin gelişmesi için kaçınılmaz bir hal almıştır.

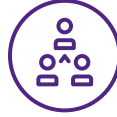
İşletmelerin bünyelerindeki tüm çalışanlar dijital çağdan etkilenmekte ve stratejik olarak dijital araçları kullanmak ve yeteneklere erişmek zorundadır. Dijital bir strateji, dijital çağın gelişmesini sağlayan mesaj, izleyici kitlesi, mecra seçenekleri ve teknoloji gibi bileşenleri içeren kapsamlı ve bütüncül bir yaklaşımdır. Dijital bir strateji İT planından öte bir yaklaşım olarak, teknolojinin bizatihi kendisinin ve uygulandığı alanları etkileyen unsurların kapsamlı bir şekilde anlaşılmasını gerekli kılar. Dijital strateji, hem yeni dijital teknolojinin mevcut iş alanlarına nasıl uygulanacağını hem de dijital yetkinlik sayesinde yeni iş fırsatlarının nasıl tanımlanacağını içerir.

- Dijital bir strateji, işletmenin dijital yeteneğini ve potansiyelini tanımlar ve değerlendirir
- Daha iyi bir dijital kapasite için mevcut faaliyetlerin dijital yetenekleri ve gelişmelerin değiştirilmesini sağlar
- İşletmenin kapsam veya hedefini genişletmek amacıyla dijital yeteneklerin kullanılmasına yönelik yeni fırsatları değerlendirir
- Teknoloji gelişimini, personel uygulamalarını ve bunların işletmenin stratejik ve iş hedefleriyle uyumlaştırılmasını içerecek şekilde, dijital yeteneklerin ve uygulamaların iyileştirilmesi amacıyla yol haritası geliştirir

Grant Thornton Türkiye, işletmenizin dijital stratejisinin hazırlanması ve uygulanması aşamalarında sizlerle birlikte yol alarak, geleceğe bugünden hazırlanmanızda önemli katkılar sağlamaktadır.

Performans İyileştirme ve Organizasyonel Değişim Yönetimi

Grant Thornton Türkiye olarak maliyetlerinizi azaltacak ve verimliliğinizi artıracak sonuçların elde edilmesini sağlayarak performansınızın optimize edilmesini sağlayacak yöntemleri geliştirmeniz için gerekli organizasyonu yapmanızı sağlıyoruz. Alanında deneyim ve uzmanlık sahibi danışmanlarımız, benimseme hızını arttıran, riski azaltan ve başarıyı teşvik etmek için performansı yönlendiren insan merkezli, organizasyonel bir değişim yönetimi yaklaşımını başarıyla sunuyor.

Verimlilik Odaklı İnsan Kaynakları Yönetimi

Grant Thornton Türkiye olarak işveren ve çalışan merkezli bir insan kaynakları yönetimi danışmanlığı sunuyoruz. Tercih edilen bir işveren olmanız ve günümüz iş dünyasındaki zorlukları aşmanız için yetenek ve performans yönetimi, liderlik, organizasyon ve insan kaynağının yeniden yapılandırılması alanlarında işveren ve çalışan odaklı çözümlere imza atıyoruz.

Aile Şirketlerinde Yapısal Dönüşüm

Başarılı aile işletmeleri hem iş performansı hem de aile ilişkilerinde arzu edilen sonuçları alabilmek için aşçıya yer alan hususlara dikkat etmek durumundadır:

- Grup karar verme süreçleri
- Roller ve sorumlulukların net anlaşılması
- Büyüme, risk, likidite ve kârlılık dâhil olmak üzere bireysel beklentilerin proaktif yönetimi
- Hissedarlar arasında güçlü iletişim

Bu beceriler, aile işletmelerinin iş stratejisiyle daha yakından ilgilenmeleri beraberinde tüm aile ve ailenin bireysel üyelerine ilişkin kararlarının sonuçlarından daha az endişe etmelerini sağlayacaktır.

Bu temeli oluşturmak, işletmenin en çok başarıya varacak şeylere odaklanmasını ve ailenin vizyonunun da elde edilmesini sağlamak için önemli bir ölçüt sağlar. Aile üyelerinin sayısı ya da işletmenin boyutu ne olursa olsun girişimci ailelerinin temel odağı, örgütlenme ve uyumlaştırma olmalıdır. Uyumlaştırma, aile konseyleri, aile toplantıları ve aile anayasaları gibi yapılar ve aile eğitiminin doğru şekilde kombinasyonu yoluyla başarılabacaktır.

Grant Thornton Türkiye, ülkemizde ciddi sayıda faaliyet gösteren aile işletmelerinin gelecek nesillere sağlıklı bir şekilde aktarılabilmesi, kurumsal süreçlerinin fonksiyonel şekilde yapılandırılabilmesi ve sürdürülebilir organizasyonlara dönüşmelerini sağlayacak hizmetleri sunmakta ve aile işletmelerimizin geleceğe yönelik dönüşümlerinde yol arkadaşlığı yapmaktadır.

Marka Stratejisi Geliştirme, Uluslararası Pazarlama Yönetimi ve Stratejisi

Pazardaki fırsatları ortaya çıkarabiliriz ancak bazen pazardaki rekabet diğer fırsatları kaçırmamıza neden olabilmektedir. Pazar araştırmalarımız, ihtiyaçlarınızla doğrudan ilgili olacak şekilde sağlam, somut ve savunulabilir bilgi sağlar. Dengeli ve doğru sonuçları almak için niceliksel pazar araştırması (istatistiksel analiz, grafikler ve tablolar) ile niteliksel pazar araştırması (görüşmeler, makaleler ve görüşler) tekniklerini birleştiririz.

Pazar araştırması hizmeti kapsamında yönetime ait bazı hususları aşağıda belirtmek isteriz:

- Anket tasarımı ve uygulaması (cevap verenleri davet etme, sonuçları toplama, analiz etme ve raporlama)
- Müşteriler, çalışanlar, yöneticiler, iş sahipleri, sektör uzmanları vb. kişilerle telefonla ya da yüz yüze görüşmeler
- Odak grupları, yuvarlak masa toplantıları ve yönetim toplantıları
- Pazara ait fırsatların değerlendirilmesi (fikirler, ürünler, hizmetler ve süreçlere ilişkin potansiyelin değerlendirilmesi)
- Rekabet analizi/rekabetçi istihbarat çalışmaları

Doğru pazar araştırması her bir işin ya da pazarlama planının temelidir. Uzmanlarımız aşağıda yer alan konuların daha derinden anlaşılmasını sağlar:

- Pazar fırsatları
- Mevcut müşteriler
- Muhtemel müşteriler
- Rakipler
- Çalışanlar
- Sektör eğilimleri
- Çevresel ve yasal riskler

Pazarınızı ve pazarınızdaki rekabeti doğru bir şekilde anladığınızda, şirketiniz bundan büyük ölçüde çıkar sağlayacaktır. Daha etkin satış süreci maliyetlerinizi azaltacaktır. Sürdürülebilir rekabetçi avantaj en üst düzeyde bilgiye sahip olunmasını gerekli kılar.

Etkili pazarlama tamamen hedefle ve odaklanmayla ilgilidir. Daha iyi hedefler daha az maliyet ve daha yüksek kâr demektir. Etkili pazarlama için de doğru pazar araştırmaları gereklidir. Bu bağlamda;

- Kapsamlı pazar fırsatları değerlendirmesi yaparız
- Müşterilerinizin ihtiyaçlarını tanımlarız ve pazarı en fazla ve en az kâr potansiyeli açısından bölümleriz
- Mevcut müşterilerin ve muhtemel müşterilerin sizin hizmetlerinizi nasıl değerlendirdiklerini araştırırız
- Sorun oluşturabilecek yasal, mevzuata tabi ve demografik eğilimleri tanımlarız
- Rakipleri kapsamlı şekilde analiz ederiz

Başarılı iş insanları müşterilerini detaylı bir şekilde sınıflayabilirler. Rakiplerinin onları tanımından daha çok onlar rakiplerini tanırlar. Pazarla ilgili bilgileri toplamaktan ve yeni bilgiler almaktan hiçbir zaman vazgeçmezler. Bu bilgiler, yeni müşterilere ulaşmayı, müşteri sadakati sağlamayı ve müşteri tabanını genişletmeyi sağlar.

Aşağıdaki soruları kendimize sorarak başlayabiliriz:

- Mevcut pazarlama faaliyetleriniz beklenen sonuçları veriyor mu?
- Sosyal medya için doğru bileşimi oluşturduunuz mu?
- Pazarlama bütçeniz hedeflerinizle uyumlu mu?
- Pazarlama stratejiniz var mı?

Her başarılı işin detaylı, stratejik ve taktik bir pazarlama planı vardır. Geçmişte olduğunun aksine en iyi pazarlama planının raf ömrü bugün çok daha kısadır. Küreselleşme, teknolojik değişim, politik ve yasal değişiklikler pazarlama planının ömrünü azaltmaktadır. Pazarlama planı sürecimiz müşteri odaklıdır ve kurumlara özel tasarlanmaktadır.

Pazarlama planı sürecimiz dört temel aşamadan oluşur:

- Pazar araştırması
- Analiz ve planlama
- Uygulama
- Sonuçların ölçümü

İş Süreçleri Analizi ve Yapılandırma

Köklü değişimler vasıtasıyla maliyet, kalite, müşteri memnuniyeti ve hız açısından büyük kazançlara sebep olacak şekilde süreçlerin yeniden tasarlanması, mevcut iş süreçlerinin analiz edilmesi ve iyileştirme fırsatlarının belirlenmesi amacıyla şirketlerimiz tarafından hayata geçirilmesi planlanan projelerde Grant Thornton Türkiye olarak hizmet sunuyoruz. Böylece

- Tamlığı, tekilliği ve doğruluğu güvence altına alınmış tek kaynaktan anaveri yönetimi
- Ürün geliştiriminin bir proje olarak ele alınmasına, bütünsel olarak izlenmesi, ölçülmesi ve raporlanmasına olanak sağlayan sistemsel kurgu
- Müşteri riskinin, maliyet ve etkinliğin ölçümlendiği ve raporlandığı sistemsel kurgu
- Etkin tedarikçi değerlendirmesine olanak sağlayan sistemsel kurgu ile hayata geçirilecek kurumsal kaynak planlama projeleri öncesinde iş analizleri yaparak sistemin uyumlu şekilde çalışmasını gerçekleştirmiş oluyoruz.

Birleşme ve Satın Alma Hizmetleri

Konsolidasyonun önem kazandığı günümüzde sektörlerin gidişatına yön veren şirket birleşme ve satın alma işlemleri ülkemizde yaygınlaşmıştır. Grant Thornton Türkiye olarak; finansal tabloların analizi, vergi süreçleri ve denetim konularında deneyimli kadromuz ile birleşme veya satın alma sürecinde doğru değerlendirmelerin yapılmasında, ortaya çıkabilecek pürüzlerin bertaraf edilmesinde ve sürecin sorunsuz bir şekilde tamamlanmasında üstün kalitede hizmet sunuyoruz.

İnşaat Malzemesi Sektörü Sorunlarında Bağımsız Denetim Çözümleri

Nurcan Yıldırım
Partner, Ankara
Denetim Hizmetleri

nurcan.yildirim@tr.gt.com

İnşaat Malzemesi Üreticilerinin Karşılaştıkları Sorunlar ve Çözüm Önerilerinde Bağımsız Denetimin Rolü

Ülkemizin gelişen yapısı, pek çok sektörde istikrarlı bir büyümeyi mümkün kılarken, beraberinde yeni ihtiyaç ve olanaklara da imkan sağlamaktadır. İnşaat sektörü, piyasalarda oluşan belirsizlikler ve artan kısa vadeli risklere rağmen, gelişmekte olan diğer ülkelerde olduğu gibi ülkemizde de, büyümenin, arzın ve yeni ekonomik imkanların bol olduğu sektörlerin başında gelmektedir. Ülkemizdeki değeri yaklaşık olarak 100 milyar dolara yakın olan inşaat sektörünün, Türkiye ekonomisindeki doğrudan payı %8 iken, dolaylı payı %30 oranındadır. Bu oranları göz önüne alarak sektörü değerlendirirken, sektöre girdi sağlayan ve faaliyetlerini bu sektördeki gelişmelere bağlı olarak sürdüren diğer sektörlerin faaliyetleri dikkate alındığında, inşaat sektörünün alt sektörlerinin ürettiği mal ve hizmete talep yaratan bir konumunda olduğunu ve bu etkiye göre taşıyıcı bir rol üstlendiğini söylemek doğrudur.

Ekonomideki etki payı yüksek olan inşaat sektörünün alt sektörlerinden biri olan inşaat malzemesi sektörü de ihracat dolaylı kalkınma hedeflerinde geniş paya sahip sektörlerdendir. Türkiye İnşaat Malzemesi Sanayicileri Derneği raporuna göre inşaat malzemeleri ihracatının yüzde 7-8'lik bir

artışla 22,8 milyar dolara ulaşabileceği ifade edilirken, raporda ayrıca, yüksek döviz kurları nedeniyle ithal edilen ürünler yerine yurtiçinden tedarikin öne çıkacağı ve yenileme pazarının hareketleneceğine de dikkat çekilmiştir. Ticaret Bakanlığı'na göre ise 2023 yılı ihracat hedefinin 500 milyar dolarının 100 milyar dolarlık kısmının yapı malzemeleri sektörü tarafından gerçekleştirilmesi beklenmektedir. Ayrıca, müteahhlik sektöründe gerçekleşecek iyileşmelerin de inşaat malzemeleri ihracatına doğrudan etkisi olacağı beklenmektedir.

Ancak gelişmekte olan ekonomilerde geçici unsurların yarattığı zorluklar; küresel emtia fiyatlarındaki kırılganlık, finansal piyasalardaki volatilitte ve ticaret ortaklıklarının büyüme hızında yarattığı düşüşler, gelişmekte olan ekonomilerin inşaat sektörlerini sınırlayabilmektedir. Alt sektörlerde ise bu sınırlamalara ek, sosyoekonomik yapılardan, kamusal ve yasal uygulamalardan kaynaklanan sorunlar bulunmaktadır. Türkiye'deki inşaat sektöründe kurumsallaşma, geçerli sorunların başında yer alırken buna bağlı olarak görülen karar mekanizmalarına ait zayıflıklar, alınan kararların doğru ve tarafsız bilgiler kaynağında gerçekleşmemesi, karar birimlerinin yetersiz oluşu, finansal ve muhasebesel yetkinsizlikler sebebi ile planlamanın ve raporlamanın eksikliği, proje çalışmalarında yapılan hatalar sebebi ile kaynak yetersizliği oluşumu, dolaylı borç ve likitide problemlerinin yaşanması örnek olarak ele alınabilmektedir.

İnşaat Malzemeleri Sektöründeki Şirketler Yapısal Sorunlarla Karşı Karşıyadır

Aile şirketi olarak kurulan pek çok şirket, büyüme ve kurumsallaşma adımlarında herhangi bir desteğe ihtiyaç duymadığını düşünmekte veya yapısındaki kontrol mekanizmalarının eksikliği sebebi ile herhangi bir büyüme veya gelişimi öngöremediği için yapılması gereken yatırımların gerisinde kalmaktadır. Buna bağlı olarak doğru analizlerin eksikliği ve eldeki güvensiz veriler üzerinden gerçekleştirilen planlamalar, bu doğrultuda alınan kararlar, şirketlerin atacakları adımlarda sürekliliği tehlikeye sokmaktadır. Bu güvensiz duruş, yatırımcılar ve finansal kuruluşlara yansımakta ve kaynak yetersizliğini, yatırım eksikliklerini daha etkin kılmaktadır.

Projelerin kârlılık çalışmalarında yeterli olunamaması, kârlılık beklentisinin hatalı oluşturulması ve bu doğrultuda gerçekleşen borçlanmalar, şirketleri zor durumda bırakmakta ve devlet ile yapılacak işlerde tahsilat ile borçlanma arasındaki vade farklarının mevcudiyeti şirketleri yıpratmaktadır. Bu konuda şirketlerin devlet uygulamaları yönünden yalnız oluşu, ilgili teşvik ve kolaylıkların özel sektör kapsamında gerçekleştirilmesi de farklı zorluklar yaratmaktadır.

Ek olarak hatalı finansal planlama nedeniyle sermaye yetersizliği yaşanabilmekte, yüksek maliyet ve düşük kârlılıkla iş yapılmasına neden

olabilmektedir. Bu tür finansman zorluklarında pek çok şirket birleşmeye gitmektedir. Ancak bu durum Türkiye’de diğer ülkelere oranla daha az görülmektedir. Bu nedenle sermayesi yetersiz kalan şirketler daha düşük maliyet için daha kalitesiz mallar üreterek rekabet etmeye çalışmaktadır. Yapı denetiminin eksikliği ve ürünlerdeki kalitesizlik müşteri memnuniyetini düşürürken pek çok çevresel riskin de oluşmasına sebep olmaktadır.

İnşaat Malzemesi Sektöründeki Şirketler Yasal ve Kamusal Düzenlemelerdeki Zorluklarla Karşı Karşıyadır

Banka ve benzeri finansal kuruluşlar aracılığı ile borçlanarak, devlete karşı yükümlülük altına giren şirketlerin, hakedişlerinde tahsilat zorluğu yaşamaması inşaat sektörünü ve dolayısıyla inşaat malzemesi sektörünü, kredi borçlarını zamanında ödeme konusunda sıkıntıya düşürmektedir. Borçlanmadaki bu dengesizlik, yüksek risk ve faiz yükü yıpratıcı etkisini tüm tedarik zinciri üzerinde gözle görülür hale getirmektedir. Likidite sıkıntıları şirketlerin sürekliliğine, yatırım olasılıklarına ve olası projelere engel olup, piyasaya karşı olumsuz bir profil oluşturmaktadır.

Diğer bir sorun ise ithalat ve ihracat sırasında yaşanan eksikliklerdir. Gümrük uygulamalarında ithalat ve ihracat işlemlerinin hazırlık aşamasında ve faturalandırmada yapılan hatalarda, ilgili beyannamelerin tescilinden sonraki süreçte müdahalenin gerekmesi ve

düzeltilme yapılmak zorunda kalınmasıdır. Bu tür hatalar ve diğer işlemler gümrük birimlerinde yeterli hizmetin verilememesi sebebi ile belki günlerce belki aylarca çözüme ulaşamamaktadır. Şirket bünyesinde yetkin çalışanların bulunmaması bu süreyi daha da uzatmaktadır.

Hakedişlerde olduğu gibi KDV iadelerinin de geç tahsil ediliyor oluşu, kamuda iç yazışmaların, dosya işlemlerinin ve oluşabilecek aksaklıkların vakit alması, şirketlerin ek maliyetlere katlanmasını zorunlu kılmaktadır.

Bağımsız Denetim Nasıl Fark Yaratabilir?

Ülkemizde bu sorunları yaşayan pek çok KOBİ ve diğer ölçekli işletmelerde gerçekleştirilebilecek iyileştirmelerin, gerek kalkınmaya gerekse sektörel bazlı büyümeye katkısı göz ardı edilemeyecek kadar büyük olacaktır. Şirketlerin en küçük biriminden, tüm üretim ve satış sürecine kadar dikkat çekilebilecek tüm eksikliklerin ortaya çıkarılması, iş sahiplerinin işletmeleri hakkında şeffaf, anlaşılabilir, tam, doğru ve güvenilir bir tablo elde etmesi ve denetim sonrası alınacak kararları bu doğrultuda yapması şirketleri kurumsallaşma ve büyüme adına doğru bir yola sokacaktır. Stratejik kararların bu bakış açısı ile alınması ve iyileştirmelerin bu doğrultuda yapılması şirketleri sağlam bir iç yapıya yöneltecek, yatırımcılara ve finans kuruluşlarına da güçlü bir izlenim bırakmada yardımcı olacaktır. Bağımsız denetimin kapsamının geniş oluşu, her birim için ayrı bir disiplin kazanımına yardımcı olacak, süreçler pratikleşecektir.

İnşaat şirketleri ve inşaat malzemesi sektöründe faaliyet gösteren şirketler için önem arz eden bir süreç olan sözleşme süreci, sözleşme kapsamında doğacak hasılat ile birlikte, bağımsız denetim süreçleri içerisinde kullanılacak 15. Türkiye Finansal Raporlama Standardı ve 11. Türkiye Muhasebe Standardı çerçevesinde düzenlenmiştir. Bu standartlar doğrultusunda yapılacak denetimler, şirketlerin gerçekleştirdiği sözleşmeler üzerinden sağlanırken, şirket

yetkililerine bu bağlamda kazandırılacak yaklaşım, ileride şirket tarafından yapılan sözleşmelerin, finansman ile ilgili maddeler açısından şirket aleyhinde daha koruyucu hale gelmesini sağlayacaktır. Şirketlerin finansal verimliliğini ve rekabet gücünü doğrudan etkileyen unsurlardan olan gelir ve hasılatın bu doğrultuda incelenmesi, uzun vadede olumlu sonuçlar doğuracaktır. Doğru maliyet hesabı, doğru borçlanma ve doğru finansal planlama, kârlılığı arttıracak, sürekliliği olumlu etkileyecektir. Sektöre özel, doğru ve detaylı bir bağımsız denetim planı ile yapılacak denetimde, şirket için önem arz eden her muhasebe ve finans kalemi doğrudan incelenmiş ve analiz edilmiş olacak, eksiklikler tüm şeffaflığı ile karar mercilerine sunulmuş olacaktır.

Bir bağımsız denetim raporunun varlığı, oluşturacağı güven dolayısıyla şirketler için finansal piyasalara, banka ve aracı kurumlara ulaşma imkanının kolaylaşması ve dolaylı olarak kredilerin düşük maliyetle elde edilmeye başlanması, proje bazlı yatırımların artması, teknoloji ve ARGE yatırımlarının artması, verimliliğin artması konularında fayda sağlayacaktır. Özetle bağımsız denetim bir şirketin verimli hale gelebilmesi için en etkin yöntemdir. Şirketlerin verimliliğinin artması ise sektörlerin ve bu doğrultuda da piyasaların olumlu yönde etkileneceği anlamına gelmektedir.

Torba Kanunla Getirilen Araç Giderleri Kısıtlaması

Deniz Varlık
Partner
Vergi Hizmetleri

deniz.varlik@tr.gt.com

7194 Sayılı Torba Kanun ile Binek Otomobilleri Giderlerine Yönelik Getirilen Kısıtlama

07.12.2019 tarihli ve 30971 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan “7194 sayılı Dijital Hizmet Vergisi Kanunu İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun” (Torba Kanun) ile vergi sistemimiz içerisinde 3 yeni vergi türü uygulamaya sokulmuş, VUK ve GVK gibi başlıca vergi kanunlarında esaslı değişiklik ve yenilikler yapılmıştır.

Bu Kanun’un (7194 sayılı) 13 ve 14, maddeleriyle, GVK 40 ve 68 maddelerinde yapılan değişikliklerle işletmeler, araç kiralanmış ya da araç ruhsatı kendi adına olsa dahi otomobillerin kira, yakıt, bakım vb. masraflarını gider yazarken yeni kısıtlamalara tabi olacaklardır.

Bu hükümlere istinaden;

Binek Otomobillere İlişkin Kira Harcamaları ve Amortisman Giderlerine Getirilen Üst Sınır

Torba Kanun ile GVK’nın ticari kazançlarda indirilecek giderlere ilişkin düzenlemelerin yer aldığı 40. maddenin 1, 5 ve 7. fıkrasında ayrıca serbest meslek kazançlarında mesleki giderleri düzenleyen 68. maddenin 4 ve 5. fıkrasında yapılan değişiklikler uyarınca binek otomobillere ilişkin;

- Genel giderlerin
 - Kiralama harcamalarının
 - Amortisman giderlerinin
- belirtilen kısımları, kazancın tespitinde gider olarak dikkate alınacaktır.

Buna göre;

Ticari kazancın veya serbest meslek kazancının tespitinde, faaliyetleri kısmen veya tamamen binek otomobillerinin kiralanması veya çeşitli şekillerde işletilmesi olanların bu amaçla kullandıkları hariç olmak üzere,

Binek otomobillere ilişkin giderlerin **en fazla %70’i**,

Kiralama yoluyla edinilen binek otomobillerinin her birine ilişkin aylık kira bedelinin **5.500 TL’ye kadarlık kısmı** ile binek otomobillerinin iktisabına ilişkin özel tüketim vergisi ve katma değer vergisi toplamının **en fazla 115.000 TL’ye kadarlık kısmı**

27.12.2019 tarih 30991 sayılı 2. mükerrer Resmi Gazete’de yayınlanan Özel Tüketim Vergisi ve Katma Değer Vergisi toplamının en fazla 115.000 TL’ye kadarlık kısmı, özel tüketim vergisi ve katma değer vergisi toplamının en fazla 140.000 TL olarak değiştirilmiştir.

- ÖTV ve KDV hariç **ilk iktisap bedeli 135.000 Türk lirasını**, söz konusu vergilerin maliyet bedeline eklendiği veya binek

otomobilin ikinci el olarak iktisap edildiği hâllerde, amortismanına tabi tutarı **250.000 Türk lirasını** aşan binek otomobillerinin her birine ilişkin ayrılan amortismanın en fazla bu tutarlara isabet eden kısmı gider olarak yazılabilir.

27.12.2019 tarih 30991 sayılı 2. mükerrer Resmi Gazete’de yayınlanan ÖTV ve KDV hariç **ilk iktisap bedeli 135.000 TL olan bedel 160.000 TL’ye çıkarılmıştır. Toplam amortismanına tabi tutarı 300.000 TL’ye kadar olan kısmın amortisman tutarı gider olarak yazılabilecektir.**

Bu hükümlere bakıldığında binek otomobillere ilişkin giderlerin en fazla %70 oranında kabul edilecek bu giderler nelerdir, akaryakıt, sigorta, bakım giderleri vb. tüm giderleri kapsayabilir. Örneğin otopark gideri, köprü geçiş bedelleri gibi konular net değildir. Akaryakıt araç gideri midir? net değildir. Ancak mevcut durumda sayılan bu giderlerinin tamamında %70 oranında gider yazılacaktır. Giderlerin belirlenmesine yönelik Bakanlığın bir düzenleme yayınlaması faydalı olacaktır. Bazı yorumlara göre otopark gideri araç gideri iken, bazı yorumlarda araç gideri değildir.

Diğer yandan eski kanunda ÖTV ve KDV tutarı gider ya da maliyet yapılmasında ihtiyarilik söz konusu iken yeni düzenleme ile ÖTV ve KDV tutarının maksimum 140.000 TL’lik tutara gider yazılabilecek, kalan kısım gider veya maliyet yapılması söz konusu olmayacaktır. Kanunen kabul edilemeyen gider olarak kabul edilecektir. Bir de aracın vergiler hariç araç bedeli 160.000 TL’ye kadar olan ve toplam bedeli 300.000 TL’ye kadar olan bir araç için amortisman ayıra-

biliriz. Üstünde olan tutarın amortismanı gider yazamayız, ya da hiç amortisman ayrılmayacaktır.

Bu konuda yaşanacak en büyük sorun ise pahalı bir araç alımında yaşanacaktır. Örneğin 400.000 TL’ye bir araç satın alındı. Ancak KDV ve ÖTV dahil 300.000 TL’ye kadar olan kısmı için amortisman gideri yazabiliyoruz. Araç alındığında 400.000 TL ödendi. 300.000 TL’ye denk gelen kısım için amortisman gideri yapıldı. 100.000 TL’ye denk gelen kısım için gider yazılmamış oldu. Bu aracı ikinci elde 400.000 TL’ye sattığımızda, gider yazamadığımız 100.000 TL için ne yapılacağı belli değildir. Bu tutara denk gelen gelir beyan edilecek midir, gideri kabul edilmeyen bir unsurun geliri beyana tabi olacak mıdır? Bu konular belirsizdir.

Mevzuatın farklı yorumlanması, mükelleflerin vergisel yükümlülüklerini doğru bir şekilde anlamalarını zorlaştırmaktadır. Bu durum ise, mükellefler açısından bir belirsizlik yaratarak yükümlülüklerin mevzuata uygun bir şekilde yerine getirilmemesine sebep olmaktadır. Vergi mevzuatının yeterince anlaşılabilmesi, mükelleflerin gereğinden fazla/eksik vergi ödemelerine de neden olabilmektedir. Dolayısıyla, mevzuatın karmaşıklığı hem vergi idareleri hem de mükellefler bakımından olumsuz sonuçlar doğurmaktadır. Bu kapsamda, araç giderlerinin kısıtlanmasına yönelik belirsizliklerin ortadan kaldırılmasına yönelik gerekli açıklamalar mükellefler yönünden büyük önem taşımaktadır.

Vergide Dijital Adım

“Dijital Hizmet Vergisi”

- Mustafa Yalçın
Partner
Vergi Hizmetleri

mustafa.yalcin@tr.gt.com

Dünyada bilgi teknolojileri ve sosyal medya alanında yaşanan gelişmelerin, bireylerin tüketim tercihlerinden özel yaşamlarına, alış-veriş alışkanlıklarından, tasarruf eğilimlerine kadar birçok konuda toplum yaşantısına etkilerinin olduğu artık su götürmez bir gerçektir. Buna paralel olarak ticari işletmelerin de, üretim tercihleri, sipariş, satın alma, pazarlama, satış ve reklam stratejileri başta olmak üzere birçok alanda teknolojinin getirmiş olduğu yenilikleri kullanmaya başladıklarını görmekteyiz.

Bireylerin ve işletmelerin yaşantılarında ortaya çıkan bu değişim, vergilendirilebilir birtakım yeni gelir kaynaklarının oluşmasına neden olurken, devletlerin vergi otoriteleri de bu gelirlerin vergilendirilmesine ilişkin olarak gerekli yasal düzenlemeleri hayata geçirmeye veya bu konuda hazırlık içerisine girmeye başlamışlardır. Günümüzde birçok işletme dünyanın herhangi bir ülkesinde fiziki veya resmi bir mevcudiyete sahip olmaksızın dijital ortamda sunmuş olduğu birçok hizmeti bu ülkelerde pazarlayabilmekte ve dolayısıyla bu ülkelerde ticari faaliyetlerde bulunabilmektedir. Ancak bu tür işletmelerin faaliyet gösterdikleri ülkelerde vergisel muhataplık açısından herhangi bir işyeri vb. bir birimlerinin olmaması, ilgili ülkelerde elde ettikleri kazançların bu ülkelerde vergi dışı kalmasına sebep olabilmektedir.

Sonuçlarını kestirmek şimdiden güç olsa da, 2019 yılı Aralık ayında yayınlanan ve 1 Mart 2020 itibarıyla yürürlüğe girecek olan “Dijital Hizmet Vergisi Kanunu” ile Türkiye, dijital ortamlarda sunulan hizmetlerden elde edilen kazançların vergilendirilmesine ilişkin yasal düzenlemeyi hayata geçiren sayılı ülkelerden biri olacaktır. Bu yazımızda, 7194 sayılı Kanun kapsamında yasal zemini oluşturulan “Dijital Hizmet Vergisi”nin konusu, kapsamı, mükellefleri, vergi oranı ve istisnalara ilişkin olarak, kanunda yer alan konular itibarıyla genel bir bilgilendirme yapılması amaçlanmaktadır. Yazımızın hazırlandığı tarih

itibarıyla konuya ilişkin uygulama tebliği yayınlanmamış olup 1 Mart 2020 tarihine kadar uygulama tabliğinin yayınlanması beklenmektedir.

“Digital Hizmet Vergisi” Nedir? Ne Tür Hizmetler Verginin Konusuna Girmektedir?

Dijital hizmet vergisi, genel olarak Türkiye’de dijital ortamda sunulan bazı hizmetler ile bu hizmetlere ilişkin yine dijital ortamda sunulan aracılık hizmetlerinin kanunda belirtilen tutarları aşması halinde vergilendirilmesini öngören yeni bir düzenlemedir.

Bu doğrultuda Türkiye’de sunulan aşağıdaki hizmetlerden elde edilen hasılat, dijital hizmet vergisinin konusuna girmekte olup vergiye tabi olacaktır. Bu hizmetler;

a) Dijital ortamda sunulan her türlü reklam hizmetleri (Reklam kontrol ve performans ölçüm hizmetleri, kullanıcılarla ilgili veri iletimi ve yönetimi gibi hizmetler ile reklamın sunulmasına ilişkin teknik hizmetler de dijital ortamda sunulan reklam hizmetleri kapsamında değerlendirilmektedir),

b) Sesli, görsel veya dijital herhangi bir içeriğin (Bilgisayar programları, uygulamalar, müzik, video, oyunlar, oyun içi uygulamalar ve benzerleri dahil) **dijital ortamda satışı ile bu içeriklerin dijital ortamda dinlenmesine, izlenmesine, oynanmasına veya elektronik cihazlara kaydedilmesine veya bu cihazlarda kullanılmasına yönelik dijital ortamda sunulan hizmetler,**

c) Kullanıcıların birbirleriyle etkileşime geçebilecekleri dijital ortamların sağlanması ve işletilmesi hizmetleri (Kullanıcılar arasında bir mal veya hizmetin satılmasına veya satılmasının kolaylaştırılmasına yönelik sunulan hizmetler bu kapsama dahildir).

Verginin Mükellefi ve/veya Vergi Sorumlusu Kimlerdir?

Dijital hizmet vergisinin mükellefi, dijital hizmet sağlayıcılarıdır. Bunların, Gelir Vergisi Kanunu ile Kurumlar Vergisi Kanunu bakımından tam mükellef olup olmaması, dar mükellefiyette söz konusu faaliyetleri Türkiye’de bulunan işyeri veya daimi temsilcileri vasıtasıyla gerçekleştirip gerçekleştirmemesi dijital hizmet vergisi mükellefiyetine tesir etmemektedir.

Mükellefin Türkiye içinde ikametgâhının, işyerinin, kanuni ve iş merkezlerinin bulunmaması halleri ile gerekli görülen diğer hallerde Hazine ve Maliye Bakanlığı, vergi alacağı emniyet altına alınması amacıyla vergiye tâbi işlemlere taraf olanlar ile işleme ve ödemeye aracılık edenleri verginin ödenmesinden sorumlu tutabileceklerdir.

Kimler Vergiden Muaftır, Hangi Gelirler Vergiden İstisnadır?

Dijital Hizmet Vergisi mükellefiyetini zorunlu kılan iki önemli koşul bulunmaktadır. Bunlar;

- Verginin konusuna giren hizmetlerden, Türkiye’de elde edilen hasılat tutarı ve
- Verginin konusuna giren hizmetlerden, Dünya genelinde elde edilen hasılat tutarıdır.

İlgili hesap döneminden önceki hesap döneminde; belirtilen hizmetlere ilişkin, **Türkiye’den elde edilen hasılatı 20 milyon Türk Lirasından veya dünya genelinde elde edilen hasılatı 750 milyon Avrodan** (veya muadili yabancı para karşılığı Türk lirasından) **az olanlar dijital hizmet vergisinden muaftır.**

Bu doğrultuda Dijital Hizmet Vergisi mükellefi olmak için hem **Türkiye’den elde edilen hasılatın 20 milyon Türk Lirası ve üzerinde olması hem de dünya genelinde elde edilen hasılatın 750 milyon Avrodan** veya muadili yabancı para karşılığı Türk Lirasından falza olması gerekmektedir. Diğer bir ifadeyle vergiye tabi olmak için her iki şartın birlikte gerçekleşmiş olması gerekmektedir.

Mükellefin, finansal muhasebe açısından konsolide bir grubun üyesi olması halinde, bu hadlerin uygulanmasında, grubun verginin konusuna giren hizmetlere ilişkin elde ettiği toplam hasılat dikkate alınacaktır.

İlgili hesap dönemi içerisinde belirtilen hadlerin her ikisinin de aşılması halinde muafiyet sona erecek ve haddin aşıldığı vergilendirme dönemini takip eden **dördüncü vergilendirme döneminden itibaren** dijital hizmet vergisi mükellefiyeti başlayacaktır.

Söz konusu hadlerin aşılmış aşılmadığının tespitinde, hesap döneminin üçer aylık dönemlerinin sonu itibarıyla ilgili hesap dönemi içinde elde edilen kümülatif hasılat dikkate alınacaktır. Arka arkaya iki hesap dönemi boyunca belirtilen hadlerden herhangi birinin altında kalanların vergi muafiyeti, izleyen hesap döneminden itibaren tekrar başlayacaktır.

Dijital ortamda yapılan aşağıdaki hizmetlerden elde edilen hasılat dijital hizmet vergisinden istisna olup bu hizmetlerden elde edilen hasılat yukarıda belirtilen hadlerin tespitinde dikkate alınmayacaktır.

- Telgraf ve Telefon Kanunu, ek 37’nci maddesi kapsamında üzerinden Hazine payı ödenen hizmetler,
- Gider Vergileri Kanunu, 39’uncu maddesi kapsamında üzerinden özel iletişim vergisi alınan hizmetler,
- 5411 sayılı Bankacılık Kanunu’nun 4’üncü maddesi kapsamındaki hizmetler,
- 5746 sayılı Araştırma, Geliştirme ve Tasarım Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında Kanununun 2’nci maddesinde tanımlanan AR-GE merkezlerinde AR-GE faaliyetleri neticesinde oluşturulan ürünlerin satışı ile münhasıran bu ürünler üzerinden sunulan hizmetler,
- 6493 sayılı Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemleri, Ödeme Hizmetleri ve Elektronik Para Kuruluşları Hakkında Kanununun 12’nci maddesi kapsamında yer alan ödeme hizmetleri.

Verginin Matrahı ve Oranı Nedir? Hesaplaması Nasıl Yapılacaktır?

Dijital hizmet vergisinin matrahı, ilgili vergilendirme döneminde verginin konusuna giren hizmetler nedeniyle elde edilen hasılattır. Hasılatın döviz ile hesaplanması halinde döviz, hasılatın elde edildiği tarihte geçerli olan Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası döviz alış kuru üzerinden Türk parasına çevrilecektir.

Verginin matrahından gider, maliyet ve vergi adı altında herhangi bir indirim yapılmaz, dijital hizmet vergisi, fatura ve fatura yerine geçen belgelerde ayrıca gösterilmez.

Dijital hizmet vergisi oranı %7,5'tir.

Dijital hizmet vergisi, matraha oranın uygulanması suretiyle hesaplanır ve bu şekilde hesaplanan vergiden herhangi bir indirim yapılmaz.

Vergilendirme Dönemi Nedir? Beyanı, Tarhı ve Ödemesi Nasıl Yapılır?

Dijital hizmet vergisinde vergilendirme dönemi, takvim yılının birer aylık dönemleri olup vergi, mükellefin beyanı üzerine tarh olunacaktır. Mükellefin Türkiye içinde ikametgâhının, iş yerinin, kanuni ve iş merkezlerinin bulunmaması hâlleri ile gerekli görülen diğer hâllerde bu beyan, vergi kesintisi yapmakla sorumlu tutulanlar tarafından yapılacaktır.

Mükellefler ve vergi kesintisi yapmakla sorumlu tutulanlar, dijital hizmet vergisi beyannamelerini, vergilendirme dönemini takip eden ayın sonuna kadar ilgili vergi dairesine vermek ve aynı sürede ödemekle yükümlüdürler.

Dijital hizmet vergisi mükelleflerince ödenen dijital hizmet vergisi, bu mükellefler tarafından gelir ve kurumlar vergisine esas safi kazancın tespitinde gider olarak indirilebilecektir.

Dijital hizmet vergisi, KDV mükellefiyeti bakımından bağlı bulunulan vergi dairesince, KDV mükellefiyeti bulunmayanlar bakımından

Hazine ve Maliye Bakanlığı'na belirlenecek vergi dairesince tarh olunacaktır.

Dijital Hizmet Vergisi'ne ilişkin yükümlülüklerini yerine getirmeyen dijital hizmet sağlayıcılarına veya bunların Türkiye'deki yetkili temsilcisine, bu yükümlülüklerin yerine getirilmesi için internet sayfalarındaki iletişim araçları, alan adı, IP adresi ve benzeri kaynaklarla elde edilen bilgiler kullanılarak elektronik posta veya diğer tüm iletişim araçları ile ihtarada bulunulabilecek ve bu durum Gelir İdaresi Başkanlığı'nın internet sitesinde ilan edilecektir.

İlandan itibaren otuz gün içinde bu yükümlülüklerin yerine getirilmemesi hâlinde, dijital hizmet sağlayıcılarının sunmuş oldukları hizmetlere erişim, bu yükümlülükler yerine getirilinceye kadar engellenecektir.

Genel Değerlendirme ve Sonuç

Yakın gelecekte hayatımıza girecek olan Dijital Hizmet Vergisi'nin yasal zeminini oluşturan 7194 sayılı Kanun'un genel gerekçesinde ifade edildiği şekliyle; dijital hizmet sektöründe faaliyette bulunan bazı işletmeler, faaliyette buldukları ülkelerde önemli bir fiziki varlığı veya vergisel muhataplık kurulabilecek bir birimi olmamasına rağmen bu ülkelerden önemli tutarda kazanç elde edebilmektedirler. Bu kapsamda, faaliyette buldukları ülkelerin kamu gelirlerine adil bir katkı sağlamaları gerektiği konusu, genel kabul gören bir maliye politikası haline gelmektedir. Bununla birlikte, bu alanda yaşanan hızlı gelişmelerle ülkeler aynı hızda yanıt veremediğinden henüz tüm dünyada uygulanan ortak bir vergilendirme rejimi oluşturulamamıştır.

Ülkemizde 1 Mart 2020 itibarıyla yürürlüğe girecek olan Dijital Hizmet Vergisi Kanunu ile, dijital hizmetlerden elde edilen ve tutarları belirli limitleri aşan hasılatın vergilendirilmesini sağlamak üzere, farklı ülke uygulamaları ile uluslararası kuruluşlar nezdinde gündeme getirilen görüşler de dikkate alınarak verginin konusuna, mükelleflerine, matrahına, vergi oran ve muafiyetlerine yönelik düzenlemeler yapılmıştır. Buna karşılık vergi muafiyetine ilişkin belirlenen koşullar göz önüne alındığında, kapsama dahil olacak Türk firmaların sayısının son derece sınırlı olacağı görüşüdeyiz.

Sınai Mülkiyet Hakkı İstisnası

Murat Uluat
Partner
Denetim ve Vergi Hizmetleri

murat.uluat@tr.gt.com

Bu yazımızda AR-GE yatırımlarına yönelik teşvik edici düzenlemelerden birisi olan AR-GE yatırımların bir çıktısı olan marka, patent, faydalı model araştırmalarına yönelik sağlanan desteklere dikkat çekmek istemekteyiz.

“Patent İstisnası” olarak bilinen sınai mülkiyet haklarında yapılan düzenlemenin amacı; teknoloji yatırımlarının artırılması, bunların yurt dışına transfer edilebilmesinin teşvik edilerek ülkemizin bu alandaki katma değerinin ve uluslararası rekabet gücünün artırılması ve sınai mülkiyet haklarının ticarileştirilmesinin teşvik edilmesidir.

Çok önemli olduğunu düşündüğümüz 5746

sayılı Kanunla teşvik edilen AR-GE faaliyetlerine ek olarak AR-GE yatırımlarının bir çıktısı olan marka, patent ve faydalı modellere ilişkin de gerek Kurumlar Vergisi Kanunu’nda gerekse Katma Değer Vergisi Kanunu’nda teşvik edici düzenlemeler söz konusudur.

Gözden uzak kaldığından fazla dikkat çekmeyen bu teşviklerin hem AR-GE faaliyetlerinin artırılması hem de patent alımına yönelik çalışmaları artıracağına ve böylece ülkemizde katma değeri yüksek ürünlerin üretimine katkı vereceğine olan inancımızdan dolayı Kurumlar Vergisi Kanunu ve Katma Değer Vergisi Kanunundaki teşviklerini ele almak ve hatırlatmak istemekteyiz.

Kurumlar Vergisi Kanunu Kapsamında İstisnanın Kapsamı

5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanununun “Sınai Mülkiyet Haklarında İstisna” başlıklı 5/B maddesinde, Türkiye’de gerçekleştirilen araştırma, geliştirme ve yenilik faaliyetleri ile yazılım faaliyetleri neticesinde ortaya çıkan buluşlardan elde edilen kazanç ve iratlarla yönelik istisna uygulaması sağlanmaktadır.

İlgili kanun hükmüne göre Türkiye’de gerçekleştirilen araştırma, geliştirme, yenilik faaliyetleri veya yazılım faaliyetleri sonucunda elde edilen buluşların,

- 1- Kiralanmasından elde edilen her türlü kazanç ve irat
- 2- Devir veya satışından elde edilen kazanç ve iratlar
- 3- Türkiye’de seri üretime tabi tutularak pazarlanmaları sonucunda elde edilecek kazançlar
- 4- Türkiye’de üretime sokulması sonucunda elde edilen gelirlerden patent ve faydalı model

belgesine isabet eden kısmı kazançların

%50’si kurumlar vergisinden istisnadır.

Bu istisna, buluşa yönelik hakların ihlal edilmesi neticesinde elde edilen gelirler ile buluş nedeniyle alınan sigorta veya diğer tazminatlar için de uygulanmaktadır.

Bu istisnadan faydalanılması için öncelikle araştırma, geliştirme, yenilik ve yazılım faaliyetlerinin Türkiye’de gerçekleştirilmesi gerekmektedir.

Türkiye’de gerçekleştirilmiş ilgili patent veya faydalı model belgesinin Türkiye veya yurtdışına devir veya satışı veya kiralanması sonucu elde edilen kazançlar %50’si,

Türkiye’de seri üretime tabi tutularak pazarlanması veya Türkiye’de üretilmesi halinde patent veya faydalı modele isabet eden kısmın kazancının %50’si,

Kurumlar vergisinden istisna olmaktadır.

Patent veya faydalı model belgesinin devredilmesi, satılması veya kiralanması durumlarında bu istisnadan yararlanılabilemesi için devir, satış veya kiralama işlemlerinin Türkiye

Patent Enstitüsü (TPE) tarafından tutulan sicile tescil edilmesi gerekmektedir.

Patent veya faydalı model belgesini devralanlar, satın alanlar veya inhisari lisans sahipleri, şartların sağlanması kaydıyla, bu işlemlerin sicile tescil edildiği tarihten itibaren istisnadan yararlanabilmektedirler.

Türkiye’de elde edilen ve yurtiçi veya yurtdışına kiralanması ve devir veya satışı istisnadan faydalanabilecekken aşağıdaki durumlarda istisnadan faydalanılamamaktadır.

- Türkiye’de elde edilen ama yurtdışında seri üretime tabi tutularak pazarlanmasında elde edilen kazançlar,

- Türkiye’de elde edilen ancak yurtdışında üretime sokulması sonucu elde edilen gelirlerde istisna uygulanmamaktadır.

İstisnadan Yararlanabilecek Olanlar

Bu istisnadan dar mükellef veya tam mükellef olsun tüm Gelir ve Kurumlar Vergisi mükellefleri faydalanabilmektedir.

Bu istisna uygulaması ile gerek bu patenti alan gerekse onun kiraladığı veya sattığı veya üretime sokan her firma faydalanabilecektir. Kanunda özne belirtilmemiştir.

Mühim olan ilgili belgelerin TPE tarafından sicile kaydedilmesidir.

Patent veya faydalı model belgesini devralanlar, satın alanlar veya inhisari lisans sahipleri, şartların sağlanması kaydıyla, bu işlemlerin sicile tescil edildiği tarihten itibaren istisnadan yararlanabileceklerdir.

Ayrıca kanunda yapılan değişikliklerle Maliye Bakanlığı’ndan değerlendirme raporu düzenlenmeksizin, yukarıda belirtilen şartları taşıyan mükellefler patentli veya faydalı model belgeli buluşlarından elde ettikleri kazanç ve iratları için ilgili patent veya faydalı model belgesine sağlanan koruma süresi aşılmamak kaydıyla istisnadan yararlanabilmektedirler.

Patentli veya faydalı model belgeli buluşlardan elde edilen kazançların %50’si Kurumlar Vergisi’nden müstesna olduğu Kurumlar Vergisi Kanunu’nda belirtildiğinden, patent ya da faydalı modelin koruma süresi içinde herhangi bir tutar sınırı olmaksızın istisnadan yararlanmak mümkün olmaktadır.

Bu kazanç istisnasından faydalananların teknoloji geliştirme bölge istisnasından faydalanmayacağına ise dikkat edilmesi gerekmektedir. 3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu’nun 17/4-z bendine göre KVK’nın 5/B maddesi kapsamındaki araştırma ve geliştirme, yenilik ile yazılım faaliyetleri neticesinde ortaya çıkan patentli veya faydalı model belgeli buluşa ilişkin gayri maddi hakların kiralanması, devri veya satışı KDV’den istisna tutulmuştur.

Sınai Mülkiyet Haklarında KDV İstisnası Uygulanması

Ayrıca bu kanun kapsamında vergiden istisna edilen işlemler bakımından KDV Kanunu’nun 30/a maddesi hükmü uygulanmayacağı belirtildiğinden, söz konusu işlemler nedeniyle yüklenilen KDV tutarlarının, indirim hesaplarından çıkarılmak suretiyle düzeltilmesi gerekmektedir.

Kanun maddesinden anlaşılacağı üzere sınai haklara ilişkin KDV istisnası, sadece söz konusu gayri maddi hakların kiralanması, devri veya satışı için uygulanabilmektedir.

Başka bir deyişle, sınai haklar sonucu üretilen malların satışı dolayısıyla elde edilen kazanç için her ne kadar kurumlar vergisi istisnası olsa da KDV istisnası söz konusu değildir.

Sonuç:

“Patent İstisnası” olarak bilinen sınai mülkiyet haklarında yapılan düzenleme ile teknoloji yatırımlarının artırılması, bunların yurt dışına transfer edilebilmesinin teşvik edilerek ülkemizin bu alandaki katma değerinin ve uluslararası rekabet gücünün artırılması ve sınai mülkiyet haklarının ticarileştirilmesinin teşvik edilmek istenmektedir.

“Sınai Mülkiyet Hakları İstisnası” uyarınca, Türkiye’de gerçekleştirilen araştırma, geliştirme ve yenilik faaliyetleri ile yazılım faaliyetleri neticesinde ortaya çıkan patent veya faydalı model belgeli buluşların; kiralanması, devri veya satışı, Türkiye’de seri üretime tabi tutularak pazarlanmaları halinde elde edilen kazançlar ile Türkiye’de gerçekleştirilen üretim sürecinde kullanılması sonucu üretilen ürünlerin satışından elde edilen kazançların patentli veya faydalı model belgeli buluşa atfedilen kısmının %50’si maddede belirtilen şartların yerine getirilmesi halinde, ilgili patent veya faydalı model belgesine sağlanan koruma süresi aşılmamak kaydıyla kurumlar vergisinden müstesnadır.

Ayrıca KDV’nin 17’inci maddesine eklenen hüküm ile KVK’nın 5/B maddesi kapsamındaki araştırma ve geliştirme, yenilik ile yazılım faaliyetleri neticesinde ortaya çıkan patentli veya faydalı model belgeli buluşa ilişkin gayri maddi hakların kiralanması, devri veya satışı KDV’den istisnadır.

Değerli Konut Vergisi

- Fatih Güven
Kıdemli Müdür
Vergi Hizmetleri

fatih.guven@tr.gt.com

Mesken Nitelikli Konutlar İçin Bina Vergisine İlave Olarak Getirilen Değerli Konut Vergisi Hakkında

Anayasamızın “Vergi Ödevi” madde başlıklı 73’üncü maddesinde: **“Herkes, kamu giderlerini karşılamak üzere, mali gücüne göre, vergi ödemekle yükümlüdür. Vergi yükünün adaletli ve dengeli dağılımı, maliye politikasının sosyal amacıdır. Vergi, resim, harç ve benzeri mali yükümlülükler kanunla konulur, değiştirilir veya kaldırılır...”** hükümleri yer almaktadır. Ülkemizde de benimsenen normlar hiyerarşisine göre anayasanın bu hükmüne aykırı bir vergi ihdas edilmesi anayasaya aykırılık teşkil edecektir. Yukarıda yer verdiğimiz anayasa maddesine göre vergilemedeki temel ilkeleri; genellik, mali güce göre adaletli ve dengeli vergileme, karşılıksızlık ve kanunilik ilkeleri olarak belirlememiz yerinde olur. Bu ilkelere aykırı bir şekilde ihdas edilecek vergilemeler Anayasa’nın ruhuna aykırı olacaktır.

Bu sayımızda 07.12.2019 tarih ve 30971 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren ve meclis aşamasından bugüne değin sürekli tartışmalara konu olan Değerli Konut Vergisi’nden bahsedeceğiz. Kamuoyunda torba kanun adı verilen bir kanunla konulan bu vergi, Emlak Vergisi Kanunu’na yapılan bir ekleme yolu ile mevzuatımıza girmiştir.

1319 sayılı Emlak Vergisi Kanunu (“Emlak Vergisi Kanunu”)’nun 42 inci maddesinde: **“Türkiye sınırları içinde bulunan mesken nitelikli taşınmazlardan bina vergi değeri veya Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü’nce belirlenen değeri 5.000.000 Türk lirası ve üzerinde olanlar değerli konut vergisine tabidir.”** hükmü yer almaktadır. Yukarıda da değindiğimiz üzere kamu giderlerinin karşılanması amacıyla mali gücü yüksek olandan yüksek vergi alınması Anayasal ilkelere göre uygundur. Ancak Değerli Konut Vergisinin sadece mesken nitelikli taşınmazlar üzerinden ve bu taşınmazların değerinin 5.000.000 Türk lirası ve üzerinde olanlar üzerinden alınması Anayasa’nın yukarıda değindiğimiz ilkelerinden mali güce göre vergileme ve genellik ilkelerine aykırı olduğu düşünülebilir. Nitekim mesken nitelikli konutlarının her biri belirlenen alt sınır olan 5 milyon TL’den düşük olup da toplamda bu nitelikteki servetinin değeri 5 milyon TL’nin çok üzerine çıkan bir vergi mükellefi mali gücü daha yüksek olmasına rağmen bu vergilemeden etkilenmemektedir.

Konuyla ilgili bir başka tartışmalı husus da şudur; Değerli Konut Vergisi’nin konusuna giren bir mesken nitelikli bina değeri üzerinden aynı Kanun’da (Emlak Vergisi Kanunu) düzenlenen Bina Vergisi de alınmaktadır. Bina vergisinin oranı büyük şehir belediye sınırları ve mücavir alanlar içinde binde iki, diğer yerlerdeki mesken binalarda ise binde birdir. Dolayısıyla aynı vergileme ölçütü üzerinden ikinci bir vergi alınması gündeme gelmektedir. Bu şekilde bir yeni vergi ihdas edilmesi yerine kanımızca mevcut bina vergisi oranlarında yapılacak bir güncel değerlendirme

ile Anayasa'nın ruhuna çok daha uygun bir işlem yapılmış olurdu. Tabi kanun koyucunun bu vergiyi getirmesinde çok farklı saikler olabileceği de göz önünde bulundurulmalıdır. Bina vergisi belediyelerce toplanmaktadır yeni ihdas edilen değerli konut vergisinin ise genel bütçeye gelir olarak kaydedileceği ve mahalli idarelere bu vergiden pay verilmeyeceği yasa metninde hükümlenmiştir.

Yukarıda genel hatlarıyla devam eden tartışmalara yer verdiğimiz Değerli Konut Vergisi'nin aşağıdaki bölümde vergileme usulü açısından çokça tartışmalara yol açan Kanun hükümlerine bir göz atacağız. Değerli Konut Vergisi'nin mükellefi mesken nitelikli taşınmazın maliki, intifa hakkı sahibi her ikisi de yoksa mesken nitelikli taşınmaza malik gibi tasarruf eden kimselerdir.

Değerli Konut Vergisi'ne konu mesken nitelikli taşınmazlardan yalnızca yanan, yıkılan, tamamen kullanılmaz hâle gelen veya vergiye tabi iken muaflik şartlarını kazanan mesken nitelikli taşınmazlardan dolayı mükellefiyet, **bu olayların vuku bulunduğu tarihi takip eden taksitten itibaren sona erer.**

Tapu Kadastro Genel Müdürlüğü tarafından ilgili mevzuat kapsamında yapılan ve/veya yaptırılan değerlendirme sonucunda belirlenen ve değeri **5.000.000,00 TL** ve aşan tutarda tespit edilen mesken nitelikli taşınmazlar, ilgilileri tarafından ulaşılabilecek şekilde Genel Müdürlük'ün (www.tasinmazdegerleme.tkgm.gov.tr) internet sitesinde ilan edilir ve ilgisine ayrıca tebliğ edilir.

Genel Müdürlük tarafından yaptırılacağı belirtilen değerlemelerin hangi değerlendirme ölçütlerini dikkate alacağı Emlak Vergisi Kanunu'nda düzenlenmemiştir. Bu değerlendirme yolu biz vergiciler için de oldukça yeni bir kurumdur. Emlak Vergisi Kanunu uyarınca değerlendirme yapılmamış mesken nitelikli taşınmazlar için ilgili belediyeler nezdindeki emlak vergisi değeri dikkate alınacaktır.

Muafiyetler

Emlak Vergisi Kanunu'nun "Muafıklar" başlıklı 46. maddesi gereğince aşağıda yazılı mesken nitelikli taşınmazlar, değerli konut vergisinden muaftır:

a) Genel ve özel bütçeli idarelerin, be-

lediyelerin ve üniversitelerin maliki veya intifa hakkına sahip olduğu mesken nitelikli taşınmazlar.

b) Türkiye sınırları içinde mesken nitelikli tek taşınmaz olan kişilerden; kendisine bakmakla mükellef kimsesi olup onsekiz yaşını doldurmamış olanlar hariç olmak üzere hiçbir geliri olmadığını belgeleyenlerin, gelirleri münhasıran kanunla kurulan sosyal güvenlik kurumlarından aldıkları aylıktan ibaret bulunanların sahip olduğu mesken nitelikli taşınmazlar (intifa hakkına sahip olunması hâli dâhil) (Bu hüküm, belirtilen kişilerin tek meskene hisse ile sahip olmaları hâlinde hisselerine ait kısım hakkında da uygulanır.)

c) Yabancı devletlere ait olup elçilik ve konsolosluk olarak kullanılan mesken nitelikli taşınmazlar ile elçilerin ikametine mahsus mesken nitelikli taşınmazlar ve bunların müstemilatı (karşılıklı olmak şartıyla) ve merkezi Türkiye'de bulunan milletlerarası kuruluşlara, milletlerarası kuruluşların Türkiye'deki temsilciliklerine ait mesken nitelikli taşınmazlar.

ç) Esas faaliyet konusu bina inşası olanların işletmelerine kayıtlı bulunan ve henüz ilk satışa, devir ve temlik konu edilmemiş yeni inşa edilen mesken nitelikli taşınmazlar (arsa karşılığı inşaat işlerinde sözleşme gereği taahhüt işini üstlenen müteahhide kalan mesken nitelikli taşınmazlar dâhil) (bu taşınmazların kiraya verilmesi veya sair surette kullanılması hâli hariç).

Değerli Konut Vergisinin Matrahı ve Nispeti

Taşınmaz değer tespiti Genel Müdürlük tarafından yapılmamış mesken nitelikli taşınmazlar için ilgili belediyelerce tutulan emlak vergisi değeri dikkate alınacak olup değerli konut vergisinin matrahını teşkil edecekken; Genel Müdürlük tarafından değerlendirme yapılmış mesken nitelikli taşınmazlar için bu tutarlardan yüksek olanı verginin matrahını teşkil edecektir. Bir başka deyişle, "Değerli Konut Vergisi" matrahı, emlak vergi değeri veya Genel Müdürlük nezdinde belirlenen değerden yüksek olanıdır.

“Değerli Konut Vergisi”ne tabi mesken nitelikli taşınmazların değerine göre artan oranlı şekilde vergilendirilmesine ilişkin tarife aşağıdaki tabloda gösterilmiştir;

	Taşınmazın Değeri	Vergilendirme Oranı
1	5.000.000 TL ile 7.500.000 TL arasında olanlar	(Binde 3) = % 0,3
2	7.500.001 TL ile 10.000.000 TL arasında olanlar	(Binde 6) = % 0,6
3	10.000.001 TL’yi aşanlar	(Binde 10) = % 1

Paylı / Elbirliğiyle Mülkiyette Matrah Tespiti

Paylı mülkiyete konu mesken nitelikli taşınmaz için değerli konut vergisinde taşınmazın toplam değeri esas alınmaktadır. İlgili belediyelerce tutulan emlak değeri ve/veya Genel Müdürlük tarafından değer tespiti yapılmış paylı mülkiyete konu mesken nitelikli taşınmazların değeri 5.000.000,00 TL ve üzerinde olması durumunda değerli konut vergisine konu olacak ve verginin matrahı taşınmazın toplam değeri olarak esas alınacaktır. Her bir malik/paydaş kendi hissesi tutarında değerli konut vergisinden sorumlu olacaktır.

Elbirliğiyle mülkiyete konu taşınmazlarda değerli konut vergisi matrahına esas alınan tutar taşınmazın toplam değeridir. Paylı mülkiyet ile elbirliğiyle mülkiyet arasındaki fark ise, paylı mülkiyette her bir malik kendi

hissesi oranında değerli konut vergisinden sorumlu iken; elbirliğiyle mülkiyete konu mesken nitelikli taşınmazda tüm malikler değerli konut vergisi yükünden müteselsilen sorumludur.

Değerli Konut Vergisinin Beyanı, Ödeme Süresi ve Ödeme Yeri

Mükellef tarafından, mesken nitelikli taşınmaza ilişkin emlak vergi değeri ve Genel Müdürlük tarafından belirlenen değer, buna ait vesikalarla, mesken nitelikli taşınmazın bulunduğu yerdeki Gelir İdaresi Başkanlığı’na bağlı yetkili vergi dairesine, mesken nitelikli taşınmazın değerinin 5.000.000,00 TL’yi aştığı (bu tutar dâhil) tespit edilen yılı takip eden yılın şubat ayının 20 nci günü sonuna kadar beyanname ile beyan edilir ve vergi, yetkili vergi dairesince yıllık olarak tarh ve tahakkuk olunur.

Müteakip yıllar için mükellef tarafından aynı şekilde yıllık olarak beyanname verilir ve vergi ilgili vergi dairesince tarh ve tahakkuk olunur.

Elbirliği mülkiyetinde mükellefler müşterek beyanname verebilecekleri gibi, münferiden de beyanname verebilirler. Paylı mülkiyet hâlinde ise beyanname münferiden verilir. Vergi dairesi tarafından tarh ve tahakkuk ettirilen vergi, ilgili yılın şubat ve ağustos aylarının sonuna kadar iki eşit taksitte ödenebilmektedir.

Yıl içerisinde mükellefiyetin başlamasını gerektirecek durumun meydana gelmesi hâlinde, mükellef tarafından takip eden yılın beyanname verme süresi içerisinde ilgili vergi dairesine beyanname verilecektir. İdarece matrahı belirlenen oranı belli olan bir vergi türünün üzerinden damga vergisi alınan beyanname vermeye niçin tabi tutulduğunu da henüz anlamış değiliz.

Sonuç:

Kanunda zikredilen bina vergi değeri, Emlak Vergisi Kanunu'nun 29. maddesinde tanımlanmış olup üzerinden bina vergisinin hesaplandığı tutardır. TPKG tarafından belirlenen değer ise vergi mevzuatımıza ilk defa girmekte olup bu değer nasıl belirleneceği kanunda yer almamaktadır. Ancak kanunun yayımlanmasıyla birlikte henüz bir uygulama tebliği ortaya çıkmadan, TKGM tarafından konutların değerlerine ilişkin tebligatlar yapılmaya başlanmış olup www.tasinmazdegerleme.tkgm.gov.tr adresinden de değer sorgulaması yapılabilmektedir. Anlayışımıza göre; TKGM çalışmalarına hızlı başlamış ve aldığımız duyumlara göre de bazı değerleme şirketleriyle anlaşarak değer tespit çalışmalarını yaptırmıştır. Yapılan tebligatlarda belirtilen değerlerin ise piyasa fiyatlarının genelde üzerinde olduğu yönünde itirazlar yükselmektedir.

Değerleme tespitinin tarafınıza tebliğinden itibaren on beş gün içerisinde itiraz edilmemiş ve/veya itirazın Genel Müdürlükçe reddedilmiş olması idari işlemin kesinleşmesi niteliğinde olup kesinleşen idari işleme karşı 30 gün içerisinde vergi mahkemelerine başvurma hakkınız olduğunu sizlere bir kez daha hatırlatırız.

Hem dava aşamasında hem de Genel Müdürlük'e itiraz aşamasında yukarıda da ifade ettiğimiz üzere ileri sürülecek itiraz sebepleri olarak; değerlendirme yönteminin belirsizliğinden, bu değerlemelerin ne zaman yapıldığının bilinmediğinden, Anayasanın mali güce göre vergileme ve genellik ilkelerine aykırılığından bahsedebilirsiniz. Değerleme ile ilgili bir itirazınızın varlığı halinde lisanslı bir kuruluştan alınmış taşınmazın piyasa değeri tespit raporu itiraza ek olarak sunulabilecektir.

Her ne kadar 2020 yılının ilk ayları içerisinde Değerli Konut Vergisi'ne muafiyet ve istisna hükümleri getirileceği kamuoyunda tartışılıyor olsa da hak kaybına uğramamanız için yukarıdaki bahsedilen itirazları sürelerinde yapmanız önemlidir.

Suistimal Kayıpları

Şirket Gelirlerinin %5'i Suistimal Nedenli Kaybediliyor

- Emrah Peker
Kıdemli Müdür
Danışmanlık Hizmetleri

emrah.peker@tr.gt.com

Uluslararası Suistimal İnceleme Uzmanları Birliği (ACFE - Association of Certified Fraud Examiners) tarafından en son 2018 yılında yayınlanan "Küresel Suistimal Raporu"na göre kurumlar yıllık gelirlerinin yaklaşık %5'ni suistimal nedeniyle kaybetmektedir^[1].

Bu sonuç ülkelerin milli gelirleri ile karşılaştırıldığında, zararın ekonomik alanda olduğu kadar, önlem alınmaması durumunda, ekonomi dışına çıkarak toplumsal düzeni de etkileyen boyutlara ulaştığını görüyoruz. Yakın tarihimizde yaşanan birçok olayda buna hepimiz şahit olduk. Sadece bu açıdan bile suistimale mücadele, topyekûn ele alınması gereken bir konu olarak karşımıza çıkıyor.

Türkiye'nin 2018 yılı Gayri Safi Milli Hasılası'nın yaklaşık 784 milyar dolar olduğu dikkate alındığında, raporda sözü edilen %5'lik orana göre yaklaşık 39 milyar dolar'lık bir gelirin sadece bir yıl içerisinde buharlaştığı hesaplanmaktadır. Bu tutar, nüfusun 82 milyon olduğu ülkemizde kişi başı maruz kalınan kaybın 406 dolar ile yaklaşık 2,500 TL olduğunu da göstermektedir.

Ancak ifade edilen bu oranın dünya ortalamasına göre hesaplanmış olduğunu özellikle belirtmek gerekiyor. Az gelişmiş ülkeler ile Türkiye'nin de içinde bulunduğu gelişmekte olan ülkelerde bu oranın ve dolayısıyla kaybın da daha yüksek olduğu tahmin edilmektedir. Bu konuda yapılan araştırmalar sınırlı olsa da gerek meslek birlikleri tarafından hazırlanan raporlar gerekse konuyla alakalı yayınlanan diğer

¹ Bu araştırma, konusunda uzman hile denetçileri tarafından vakalarda göre yapılan küresel bir çalışmayla hazırlanmaktadır. Rapor dikkat çekici birçok bilgi içerek şekilde düzenlenmiş olup suistimal vakalarını türlerine göre sınıflarken, şüphelinin yaşı, cinsiyeti, vereceği zarara kadar birçok ilginç bilgiyi de sunmaktadır. Araştırma yöntemi ve rapor sonuçları genel farkındalık için kurumun internet adresinden incelenebilir www.acfe.com/report-to-the-nations/2018/

çalışmalar bunu doğrular niteliktedir.

KOBİ'ler Tehdit Altında

Bu tutarlar suistimal ile mücadelenin tüm kurumlar için kritik bir önem taşıdığını, önlem alınmaması durumunda yıkıcı etkilere de yol açabileceğini göstermektedir. Özellikle piyasa fiyat baskısı altında faaliyetlerini sürdüren KOBİ'lerin ilave gizli bir maliyete katlanması rekabet güçlerini olumsuz olarak etkilemektedir.

Yapılan araştırmalar özellikle küçük ve orta sınıf olarak nitelendirilebilecek işletmelerde suistimal nedenli kayıpların iç kontrol sistemlerinin belirli bir olgunluğa erişmiş şirketlere göre daha fazla olduğunu göstermektedir. Diğer bir ifade ile suistimal nedenli vakaların sonuçları itibarıyla KOBİ'leri daha çok etkilediği görülmektedir.

Suistimal Vakaları Sadece Finansal Etkilere Neden Olmaz

Yaptığımız incelemeler suistimal vakalarının finansal kayıplar ile sınırlı kalmadığını, yasal soruşturma ile kurum içi inceleme gibi geri kazanım nedenli oluşan maliyetler ile kurumun itibar ve marka değerlerini de olumsuz etkilediğini göstermektedir.

Özellikle kurum personelinin moral ve motivasyonunun bozulduğu, yönetimin ve sistemin yeterliliğinin sorgulanır hale geldiği olaylarda kurumun finansal sorunlar kadar diğer istenmeyen sonuçlarla da mücadele etmesi gerekiyor. Bazı en uç vakalarda kurumun yaşam döngüsü üzerinde, hatta bazı durumlarda şirketin devamlılığı konusunda doğrudan tehdit oluştuğuna şahit olmaktadır.

Suistimal Riskinizi Yönetmenize Yardımcı Oluyoruz

Riski Nasıl Yöneteceğiz?

Belirtmek gerekir ki suistimal vakaları yaşanmadan şirketlerin olaylara müdahale yetkinliği, önleyici planlar ile sınırlı kalmaktadır. Önleyici planlar ise artık finansal operasyonların da dışında birçok disiplinle günümüzde geniş karşılık bulan risk yönetimine dayanmaktadır. Dolayısıyla suistimalle mücadele iyi bir risk yönetiminin ayrılmaz bir parçası olmaktadır.

Risklerin tespiti, tehditlerin değerlendirilmesi ve sistematik bir yaklaşımla çözümlerin geliştirilmesi ise başlı başına bir konudur. Şirket içerisinde belirli bir kaynak tahsisi ile yapılabileceği gibi konusunda uzman bağımsız bir denetim şirketinden bu konuda hizmet alınarak süreç yönetilebilir. Hangi yöntem tercih edilirse edilsin kurum içi farkındalığın kazandırılması ve artırılması ancak yapılacak hazırlıklarla mümkün olabilecektir.

Konuyla ilgili olarak, müşterilerimizde yaşanmış bazı örnek vakaları paylaşmak istiyoruz.

Vaka 1 - Erken Müdahale:

“Şirket Genel Müdürünün de adının karıştığı organize bir suistimal olayında, tepe yönetimi, kendilerine ulaşan ilk ihbar ve deliller sonrası Genel Müdür ve yardımcılarının işlerine son vermiştir. Müdahale o kadar hızlı yapılmıştır ki yöneticilerin savunmalarının alınmasına bile imkan tanınmamış, Genel Müdür’e zimmetlenmiş olan cep telefonları ile dizüstü bilgisayarlara da el konulamamıştır. Bu hatalı karar nedeni ile, sonradan açılan davalara etkisi olabilecek birçok olası delile adli bilişim uzmanları ulaşamamış, kurum, operasyonel riskleri ile beraber aynı zamanda önemli ölçüde tazminat riskleri ile de karşı karşıya kalmıştır. Ayrıca, görevine son verilen personelin yerine görevini sürdürecektir yedek bir personel veya yardımcısı yoktur. İş aktarımı yapılmadığı için devam eden önemli ticari operasyonlarla ilgili olarak şirket finansal yaptırımlara maruz kalmıştır.

Yukarıdaki örnekte verdiğimiz hizmette, geriye doğru yapılan incelemeler sonucunda toplam ekonomik kaybın yaklaşık 42 Milyon TL olduğu tespit edilmiştir. Şirketin suistimal vakalarına yönelik eylem planlarının olmaması önemli birçok delile ulaşılmasını da engellemiştir. Eğer bir eylem planı olsaydı bazı durumlarda doğrudan müdahale yerine

süreç izlenerek daha fazla delile ulaşılması tercih edilebilirdi. Şirket yönetimine verdiğimiz uzman hukuk desteği ile şirket lehine açılan finansal yaptırımlar anlaşma yoluna gidilerek yeniden yapılandırılmış, tüm personelin dolaylı/doğrudan yedeklenmesi konusunda da kapsamlı iş etüdü analizleri hazırlanarak yönetimle paylaşılmıştır.

Vaka 2 - Parfüm Olayı:

“Oldukça pahalı bir parfüm kullanan Araç Filo Sorumlusu personel hakkında İnsan Kaynakları Müdürü ile bir görüşme yapılmıştır. Bölüm tarafından bu personele bir miras kaldığı, eşinden ayrıldığı, önemli ekonomik borçlarının olduğu bilgisi paylaşılmıştır. Bununla birlikte, kendisinin son dönemlerde lüks bir yaşantıya sahip olduğu dikkat çekmiştir. Bu durum suistimal üçgeni kriterleri açısından dikkat çekmiş, personel tarafından yapılan tüm işlemler, özellikle masraf formları detaylı bir şekilde incelenmiştir. Yapılan incelemeler sonrası birçok trafik cezası formunun sahte olduğu, araç kiralama dekontlarının elle hazırlandığı, vergi borçlarının ödenmiş gibi gösterildiği tespit edilmiştir. Bilişim uzmanları tarafından yapılan incelemede özel yazılımların kullanıldığı, fatura ve beyanların bu şekilde hazırlandığı anlaşılmıştır. Personel hakkında suç duyurusunda bulunulmuş, yasal süreç başlatılmıştır.”

Bu müşterimizde iç kontrol ortamının kurulmasına yönelik bilişim teknolojilerine de dayanan (GRC) birçok geliştirme

yapılmış ve periyodik olarak incelemeye alınmıştır.

Vaka3 - Kayıp Etlер:

“Ulusal bir catering grubunun stok yönetimine yönelik yapılan incelemede satışı gerçekleşen porsiyon sayısı ile ürün reçeteleri arasında uyumsuzluk olduğu, dolayısıyla dönem stoğunun önemli farklar verdiği tespit edilmiştir. Bu durum şirket gelir - giderinin hatalı hesaplanmasına, hatta bazı ürünlerde kârlılığının yanlış hesaplanarak kârlı gibi gözükene satışların zararına satılmasına neden olduğu anlaşılmıştır (net gerçekleşebilir değer testleri). Yapılan incelemede mal kabul sırasında tartım yapılmadığı, irsaliye bilgileri kayıtlarının gerçekleştiği kantarların uzun zamandır bozuk olduğu, depo sorumlusunun tedarikçi ile belirli bir komisyon üzerinden anlaşığı (şirkete kurduğumuz ihbar hatlarına aktarılan bilgilerden) tespit edilmiştir. Ekonomik kaybın telafisi için şirket tüm yasal olanaklarını kullanmış, davalara atanacak bilirkişilerin kullanması veya yine dava makamına sunulması için hazırladığımız raporlar birer mütalaa olarak kullanılmıştır.”

Yukarıda sadece birkaç örneğini verdiğimiz vakalardan da görüleceği üzere suistimal, şirketin tüm yaşam döngüsünü etkileyen, üzerinde mücadelenin çok yönlü verilmesi gereken bir alandır. Suistimal uygulayıcılarının şirket kaynaklarını kendi menfaatleri için kullanmaları, doğrudan

ve dolaylı yollarla şirket çalışanlarını, tedarikçilerini, müşterilerini, ortaklarını ve hatta hepimize ait olan vergi gelirlerini de etkilemektedir. Dolayısıyla, suistimale neden olan faktörlerin belirlenmesi, etkili bir suistimal önleme programı tasarlanmasını gerektirmektedir.

Grant Thornton Olarak Yanınızdayız

Günümüzde suistimal tehdidi, artık uluslararası bir tehdit olarak ele alınmakta, gerek riskinin tanımlanmasında, gerek yönetiminde proaktif bir yaklaşımın oluşturulması, etkili bir mücadele için önerilmektedir.

Grant Thornton Türkiye olarak müşterilerimizin dinamik ve büyümekte olan hedeflerine ulaşmasına engel olabilecek suistimal - dolandırıcılık nedenli riskler için sıfır tolerans politikalarına dayanan en uygun stratejilerin belirlenmesinde destek sunuyoruz.

Sağladığımız bu güvence ile hem en uygun stratejileri belirliyor hem de suistimal risklerini azaltmada alınacak tüm önlemleri detaylı raporlarla şirket tepe yönetimi ile paylaşıyoruz.

BİZİ SOSYAL MEDYADA TAKİP EDEBİLİRSİNİZ

/GrantThorntonTR

/GrantThorntonTR

/GrantThorntonTR

Grant Thornton Türkiye

Grant Thornton Türkiye

OFİSLERİMİZ

İstanbul

Abide-i Hürriyet Caddesi
Balkan Center, No: 211,
C Blok, Kat 3
Şişli, İstanbul
T : 0 212 373 00 00
F : 0 212 291 77 97

Ankara

Eskişehir Yolu No: 6
Armada İş Merkezi,
A Blok, Kat: 11, No: 15
06520 Söğütözü, Ankara
T : 0 312 219 16 50
F : 0 312 219 16 60

Bursa (Buttim)

Y. Yalova Yolu
Buttim Plaza,
K: 5 No: 1607
Bursa
T : 0 224 211 33 01
F : 0 224 211 35 76

Bursa (Nilüfer)

23 Nisan Mahallesi
Ata Bulvarı, Meriç
Plaza Sitesi No:15/10
Nilüfer/Bursa
T : 0 224 249 53 70
F : 0 224 249 53 76

Kahramanmaraş (İrtibat Ofisi)

Üngüt Mahallesi
Prof. Dr. Necmettin
Erbakan Caddesi
Adalet Park 5.Kat No:47
Kahramanmaraş
T : 0 344 211 11 61

Grant Thornton

An instinct for growth™

www.grantthornton.com.tr

© 2020 Grant Thornton Türkiye. Tüm hakları saklıdır.

Bu yayında geçen "Grant Thornton", Grant Thornton üye firmalarının bağlı bulunduğu ve çatısı altında denetim, vergi ve danışmanlık hizmetleri verdikleri markaya işaret etmektedir. Grant Thornton Türkiye, Grant Thornton International Ltd (GTIL) üye kuruluşudur. GTIL ve üye firmalar dünya çapında bir ortaklık değildir. GTIL ve üye firmalar, kendi başlarına, bağımsız yasal kuruluşlardır. Hizmetler, üye firmalar tarafından sağlanır. GTIL herhangi bir müşteriye hizmet sunmaz. GTIL ve üye firmalar birbirlerinden sorumlu değildir.